

НАПРЯМ 2. ПСИХОДІАГНОСТИКА СВІДОМОСТІ, МЕТОДИ ТА МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-446-0-5>

Андрейченко І. С.

студентка групи ПСз-23-3М

факультет права публічного управління та національної безпеки

Поліського національного університету

Науковий керівник: Гречуха І. А.,

доктор філософії в галузі соціальних та поведінкових наук

за спеціальністю 053 – Психологія,

доцент кафедри психології

Поліського національного університету

ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ СТАРШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. Проведено практичне дослідження особливостей розвитку емоційної сфери старшокласників в умовах війни. Обґрунтовано необхідність забезпечення старших підлітків психологічною підтримкою та допомогою під час війни.

Ключові слова: *емоції, емоційна сфера, підлітковий вік.*

Andreichenko I. Organization of study of the emotional sphere of senior school students in the conditions of war

Summary. A practical study of the peculiarities of the development of the emotional sphere of high school students in the conditions of war was carried out. The need to provide older teenagers with psychological support and help during the war is substantiated.

Key words: *emotions, emotional sphere, adolescence.*

Підлітковий вік – це вік між дитинством та дорослістю, який характеризується важливими якісними перетвореннями, що пов'язані з психологічними та фізіологічними змінами, входженням у доросле життя. У підлітковому віці відбувається пошук власного «Я», сенсу життя, інтерес до внутрішнього світу, розуміння власних бажань та прагнень та мрій.

На долю сучасних українських підлітків випало складне випробування. На разі, вони змушені рости та розвиватися на тлі воєнної агресії. Розвиток емоційної сфери старших школярів в умовах війни може мати свої особливості. Війна дуже сильно впливає на психіку дітей та підлітків, і емоційна сфера не становить винятку.

Для емпіричних дослідження емоційної сфери підлітка під час війни ми обрали наступні методики: САН, тест шкільної тривожності Філіпса, методика діагностики показників і форм агресії А. Басса і А. Даркі.

Методика САН (самопочуття, активність, настрої) призначена для визначення, самоконтролю і самооцінки самопочуття, активності та настрою. Використання методики Філіпса дасть змогу зрозуміти рівень тривожності старших школярів, методика А.Басса і А.Даркі – наявний рівень агресії підлітків.

На нашу думку, підбір таких методів дослідження є вдалим і дозволить отримати максимально повну та розгорнуту картину досліджуваного явища. Обрані методи психодіагностики є надійними, валідними і відповідають меті та завданням даного дослідження.

Дослідження проводилося впродовж січня-березня 2024 року на базі Ліцею № 3 Коростишівської міської ради Житомирської області. До вибірки ввійшли учні 10–11 класів, загальною чисельністю 50 осіб. Зазначимо, що значна кількість досліджуваних робить вибірку репрезентативною, отже результати дослідження можна поширити на інших осіб даного віку.

Дослідження проводилося у три етапи протягом декількох днів. Досліджуваним пропонувалися надруковані бланки вищезазначених методик та надавалися детальні інструкції з виконання роботи. Було детально пояснено мету кожної психодіагностичної методики.

На початку дослідження ми поставили наступну гіпотезу: емоційна сфера старшокласника під час війни зазнає негативних змін – гострі емоційні реакції, перепади настрою, надмірне нервово збудження, агресивність, тривожність, страх, може з'явитися відчуття дереалізації.

Аналізуючи отримані дані за методикою САН, ми отримали наступні результати: більшість старших підлітків (68%) відчувають знижені настрої та активність, погане самопочуття.

Проаналізувавши результати дослідження за методикою Філіпса ми отримали наступні результати: За результатами дослідження, виявилось, що загальний рівень шкільної тривожності підвищений у 80% досліджуваних (куди входять досліджувані, що мають високий – 42% – та підвищений – 38% – рівні тривожності).

На першому місці, найвищою емоційно напруженою, з негативними переживаннями, для підлітків виявилася *ситуація перевірки* (особливо

публічної) *знань*, досягнень, можливостей. Надмірно підвищений страх ситуації перевірки знань виявився у 76% досліджуваних.

На другому місці – негативні емоційні переживання, пов’язані з *необхідністю саморозкриття*, презентації себе іншим, демонстрації своїх можливостей. Такий надмірно підвищений страх самовираження мають 72% осіб.

На третьому місці – надмірно підвищений страх *не відповідати сподіванням оточення* – орієнтація на значимість інших в оцінці своїх результатів, вчинків і думок, тривога з приводу оцінок інших, очікування негативних оцінок – 65%.

Основна кількість підлітків, що брали участь у дослідженні мають низьку *фізіологічну опірність стресові* – 58%. Переживання *соціального стресу* характерні для 37% підлітків, 28% досліджуваних мають *проблеми та страхи у взаєминах з вчителями*. *Фрустрацію потреби у досягненні успіху* мають 11% учасників дослідження.

За методикою А.Басса і А.Дарки ми отримали наступні результати: найбільші показники досліджувані продемонстрували за шкалою *вербальної агресії* – 93%. Вербальна агресія це схильність досліджуваного виражати агресію через лайку, погрози, нецензурні та грубі сленгові вирази тощо. Схильність до *роздратування*, різкості, грубості мають 85% старших підлітків. *Негативізм* демонструють 73% досліджуваних, *непряму агресію* – 65%.

Дещо нижчі показники досліджувані демонструють за шкалою *фізичної агресії* – до використання фізичної сили проти опонента готові 32% досліджуваних. Відчуття гніву, заздрості та ненависті до оточуючих, які виявляються у вигляді *образи*, відчувають 32% досліджуваних.

Найнижчі показники досліджувані демонструють за шкалами *підозрілість* (16%) та *почуття провини* (14%).

Проаналізувавши та співставивши результати дослідження за усіма трьома методиками можна зробити висновок, що емоційна сфера старшого підлітка в умовах війни зазнає досить негативного впливу.

Таким чином, можемо зробити висновок, що гіпотеза, яку ми ставили на початку дослідження, підтвердилася – емоційна сфера старших підлітків під час війни зазнає вкрай негативного впливу.

Результати дослідження мають важливе практичне значення, оскільки дозволять педагогам, соціальним педагогам, практичним психологам планувати роботу зі старшими підлітками з урахуванням цих особливостей і використовувати методи, які дозволять знизити емоційне напруження та зменшити його негативні наслідки та прояви.

Список використаних джерел:

1. Бандура Г. Теоретичні аспекти вивчення емоційних проявів у підлітків. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2013. Вип. 4. С. 226–231.
2. Берекіч Н. Особливості тривожності сучасних підлітків. *Психолог*. 2004. № 23–24. С.41–43.
3. Веренич Н. Особливості тривожності сучасних підлітків. *Психолог*. 2004. № 23–24. С. 41–43.
4. Гуд Г. О. Емоційна сфера особистості: теоретико-методологічний аспект дослідження. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць Ін-ту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2018. Т. 14. Вип. 1. С. 84–94.
5. Дмитріюк Н. С. Вплив емоцій на формування і становлення особистості. *Проблеми сучасної психології*. 2010. № 8. С. 261–271.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-446-0-6>

Білокудря Л. О.,

*студентка 2 курсу Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
Науковий керівник: Копилова С. В.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ У СФЕРІ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Анотація. Описуються особливості професійного спілкування внутрішніх аудиторів при дослідженні методів психологічного впливу під час повідомлення результатів внутрішніх аудиторських перевірок та їх обговорення. Аналізується різниця продуктивної комунікації від маніпуляції і блефу.

Ключові слова: психологічний вплив, маніпуляція, блеф, реакція, переговори.

Bilokudria L. Psychological features of professional communication in the field of internal audit

Summary. The features of professional communication of internal auditors are described in the study of methods of psychological influence